

Előfizetési feltételek:
 helyben házhoz hord-
 va vagy vidékre postán
 küldve
 Egész évre 6 fnt — kr
 Fél évre 3 fnt — kr
 Negyedévre 1 fnt 50 kr

Hirdetések díja:
 □ centiméterenként 3
 kr. Kereskedők és gyá-
 rosok külön árkedvez-
 ményben részesülnek.
 Bélyegdíj 30 kr.

Nyitlér sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői iroda
 és
 kiadóhivatal:

CIRNER ÉS LINGNER
 Főter 38. szám alatt,
 hova ugy a lap szelle-
 mi részét illető köz-
 lemények, mint az
 előfizetések és
 hirdetések bér-
 mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
 nak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Leleplezett jelszavak.

A mult hóban tartott ref. egyk. közgyűlésen, mely szótöbbséggel kimondta az enyedi theologia megszüntetését, három jelszót lehetett leginkább hallani a kolozsváriak részéről. Ki volt adva a jelszó, hogy a kerület létérdeke kívánja az enyedi theologia bezárását. És a tömeg, mely nem képes, vagy amelynek nem szabad a felső sugallás értékét bírálgni: teli szájjal zugta rá a kiadott jelszót, a létérdeket. Szinte a dühösségig emelkedett egyik-másik meggyőződése, mikor a kegyelem oltárától kissé messzebb eső padban, hogy az ő buzgalma is láttassék s valamiképp el ne feledtessék, felugorva, ököllel argumentált a létérdek mellett.

Tehát a létérdek azt kívánja, hogy Enyeden ne legyen theologia. Hihetetlen dolognak látszik, hogy a ref. egyháznak vérszedelme legyen abból, hogy egy iskolája fennáll és virágzik; ha csak azt fel nem tesszük, hogy nemzetellenes vagy egyházellenes nevelést adtak a papoknak a **Bethlen-iskolában**. Hiszen a reformátorok mindenütt iskolákat igyekeztek először is alapítani. S ott vitték

csak győzelemmel előre a zászlót, ahol erős iskolát tudtak felvirágoztatni. Nem is lehetne a két dolognak ilyen kapcsolatát megérteni, ha csak az egyhk. ügyvédje „Több világoságot“ ez. efemer hatásra szánt oktatásaival fel nem világosítaná az enyediakat.

Deák A. ezen iratában világosan ki van mutatva, hogy néhai jó Bethlen G. nem jól alapította meg kollégiumát. Meg kellett volna előbb kérdezni az egyházkerületet, hogy elfogadja-e s mily feltételek mellett fogadja el a két millió forint értékű alapítványt. S az egyhk. közgyűlése világosan tudára adta volna, hogy pénzt adhat ugyan, amennyit akar, mert olyan papzsákot még nem láttunk, amely valaha betellett volna; de a pénz felett majd ő rendelkezik a kolozsvári fakultás és nyereséges spekulációk számára. Megleczkértette volna a közgyűlés a fejedelmet, hogy nem lehet ám csak úgy tétszés szerint iskolai alapításokat elkövetni, hanem csak ha az alapítványnak teljes jogu tulajdonosa lesz az egyházkerület. Nemesak felügyel a vagyonkezelésre, nemesak ellenőrzi a tanítást, nemesak kellő számú tanárokról gondoskodik: hanem a vagyon felett rendelkezik is. Bethlen G.

nem így tett; önkényesen (sic!) járt el; mert nem azon módozatok szerint alapított, ahogy a röpirat mondja. Deák A. okos ember, még hozzá ügyvéd is; ő jobban tudja. Kár, hogy Bethlen G. nem járt hozzá patvariára.

Az, hogy akkor még nem is volt egyházkerület; az, hogy akkor a ref. egyháznak mint államegyháznak az ügyeit is a fejedelmi tanács és országgyűlés igazította: az nem is érdemes a megemlítésre.

A röpirat tehát az alapítványról szólván, egészen felvilágosít a létérdek felől, habár az okoskodás rezultátumát nem vonja le világos szavakkal. A létérdek ez okoskodás szerint annyit tesz, hogy ha az egyhk. fölépítette a levegőbe a maga kolozsvári akadémiaját, szerezzen pénzt is a fenntartására; mert ettől függ az akadémiajának a létele. Kutassa a forrásokat, mint az az 1889-ki kg. jegyzőkönyve írja. De háhol a csodában kutasson, ha sehol sincs egyebütt, mint Enyeden?!

Ezért kellett az egységes szellemet is kitalálni a theologusok nevelésében; mert másképp veszélyeztetve van a létérdek. Az igaz, hogy a kolozsvári akadémia szelleme... az nem két-

TÁRCZA.

A becsület.

A délszaki ég heve teszi-e, melyből oda is eljut már néhány tropikus sugár, vagy az a szenvedélyesen lobogó láng, mely a Balkan-félsziget szlávjai véreből csapott át a velők évszázadokon át összeházasodó bán-sági magyar urak családjába, de tagadhatatlan, hogy odalent nem olyan jellemek és természetek teremnek, mint felebb, a keveredés nélküli alföldi magyarok közt s a történeteiknek is egész más az izük. Mintha az, ami édes az életben, odalent még édesebb tudna lenni s ami vad és kegyetlen, az tökéletesebben fejlődne ki ott az alatt az ég alatt.

Csak az északi népek tudják megbecsülni igazán a vért — mondta egy szerb költő barátja holttesténél, kit féltékenységből egy órával előbb ő maga szurt le. Mentől jobban közeledünk keletre és dél felé, körülbelül a Duna mentében, annál kevesebb értékét találjuk az ember életének. Tör, gyilkol, revolver, mérég mindenkor kész eszközök az észak mérséklő izother máján tul született ember kezében.

Egy barna arczu, fekete szemű és egészen ős uri ember járta sorba nemrég a

főváros leghíresebb jogászait és védőügyvédeit. Egy kissé töredékesen beszélt már magyarul s az igazságügyminiszterhez akart menni kihallgatásra, hogy a millennium alkalmából amnesztiát eszközöljön ki számára a királynál.

Bán-sági ember volt, hajdan nagy birtokok ura, most is gazdag lehet, csak bankutalványokban felmutatott vagy ötvenezer forintot, ahol ez iránt kérdést intéztek hozzá.

Az amnesztiára azért volt szüksége, mert valamikor régen, mindjárt az alkotmányos éra első éveiben, agyonlőtt egy Szörényi nevű urat. Közvetlen közelből lőtte agyon, a saját lakására ment el s ott a szolga előtt fogta rá a pisztolyt.

A szenzációt, amit ez a gyilkosság keltett, fokozta egy különös eset; az egész világ tudta, hogy hónapokkal azelőtt Szörényit párbajra kényszerítette, meg is verekedtek, de egyik sem sebesült meg súlyosan. Aztán meglepett mindenkit az a pontos tervszerűség és hidegvér, amivel ezt a gyilkosságot előkészítette: mindenét eladta előre, a pénzt magánál hordta napokon át és váltott lovakat állított fel előre egészen a határig, a kkal menekült ki Szerbiába. Onnan aztán nyoma veszett.

Az öreg ur egyidejű ujságokat mutogatott

azoknak az ügyvédeknek, kiktől tanácsot kért. Az ügyvédek elolvasták a cikket, meghallgatták az érdekes magyarázatokat, melyekkel a történet hézagait kitöltötte, s azután megnyugtatták az elbeszélőt. Elmondták neki, hogy azóta új büntető-törvénykönyv készült, s abban határozottan ki van mondva, hogy husz év alatt a legnagyobb bűn, a gyilkosság is elévül. És hozzátettek, hogy különben az, amit ő elkövetett: nem is volt gyilkosság. Más annak a neve, sokkal enyhébben büntetik; ha pedig majd esküdtszék lesz Magyarországon, az föl is mentené az olyan bűnöst, aminő az öreg ur volt, akit különben Maróthy Péternek hívnak.

Huszonhárom éve volt a mult hónap hetedikén, hogy ezt a Maróthy Pétert a bán-ság egyik legfényesebb kastélyába hívták. A legjobb barátja, Szörényi János küldött érte éjnek idején, és nagy oka volt a sietésre: halálra sebesült az erdőben, s az orvos legfeljebb néhány nappal biztatta.

Mikor Maróthy megjelent az ágyánál, Szörényi nehezen fogott hozzá a beszéldehez, Maróthy pedig részvétellel és türelmesen várta, mi lesz?

Végre megszólalt a beteg.

— Mikorra végig hallgattál, meg fogok szünni barátod lenni... Olyan az, amit el

séges. S az ottan készülő papok szel-
leme is egységes lesz a keresztyéni ön-
megtagadásban, a férfias önértékről s
független gondolkodásról való lemondás-
ban. De hisz ezek nem is oly szük-
séges dolgok, mint az államsegély.

Szegény jó Bethlen Gábor! Bizony te
vagy a hibás, hogy ennyi jezsuitaság-
nak meg kellett születnie. Ha te nem
alapítottál volna egy gazdag iskolát, nem
volna most veszélyeztetve az egyház lét-
érdeke s a papok nevelésének egységes
szelleme, vagy a papok egységes neve-
lésének szelleme, vagy az egységes pa-
pok nevelésének szelleme, vagy tudja a
kő, hogyan kell ebben az egységes la-
birintusban eligazodni. Te vagy az oka,
hogy ennyi világra szóló hálátlauságnak
világra kellett jönnie! Annak az egyház-
nak a papjai, melyet te fegyverekkel
és államférfui bölcseséggel hatalomra
és dicsőségre emeltél, ime, bevádolnak
most téged, hogy az egyhk. létérdekei
ellen voltál a te iskolád alapításával.
Azok a papok, kiket te kenyérrel és is-
ten-igével tápláltál; kiket te, ha fadtak,
felöltöztettél; ha senkijük sem volt, ke-
bledre fogadtál; azok a papok most azon
bizonykodnak, hogy akit még hozzájuk
hasonlóan nevelnének, az mind az egy-
házak létérdekeit veszélyeztetné. Néhai jó
Bethlen Gábor! bizony kár volt ilyenek-
ért iskolát alapítanod. Most legalább nem
ránézigálnának a saját hitsorsosaid arról
a piedestálról, hova egyházadért elő-
haló voltoddal felemelkedtél!

Ki volt adva a jelszó, hogy Enyeden
mintagimnáziumot kell alakítani;
ennek nagyobb missziója van déli Erdé-
lyben, mint a theológiának; erre kell

a theológiáról fenmaradt felesleget for-
ditani. És a tömeg, mely testületben
nagyobb, mint lelkületben, rázugta a
nekivetett jelszót: a mintagimnáziumot.

De hát tudta-e csak egy is, hogy
mi az a minta-gimnázium? Az igazat
megvallva, én sem tudom. De ismerek
a fővárosban egy főgimnáziumot, ahová
a miniszter az ország legkiválóbb tan-
erőit gyűjti egybe, hogy vezetésük alatt
az egyetemi tanár-jelöltek a tanításban
ügyességet és nevelői példát lássanak.
Ahogy nekem elbeszéltek, minden ve-
zető tanár mellé be van osztva egy-két
ilyen növendéktanár, aki a mintaszerűen
fölszerelt és vezetett iskolában minden
jóra találhat példát későbbi működésé-
ben. Ezt az iskolát nevezik minta gim-
náziumnak is. Van egy másik intézet;
azt meg az internátus mintájának szánta
a közoktatási kormány. Egészséges he-
lyen, tágas tanuló- és hálótermekben,
példaszerű tisztaság közt, a testi és
szellemi nevelés különféle ágaiban kü-
lön nevelők vezetése alatt laknak és
ügyesednek itt a Ferencz-József-intézet
növendékei. Ami fényűzés van benne,
azt leszámítva, előttünk áll egy minta-
szerű internátus. Ez a két intézet
együttvéve lehetne egy minta-Bethlen-
gimnázium.

Csak hogy ehhez először is külön
egyetem kellene, amely a tanár-növen-
dékeket Enyedre szállítaná szobafel-
ügyelőknek. Mert tessék csak megkér-
deni a tanár uraktól, hogy theologusok
vagy tanár-növendékek nélkül hogyan
fognak már a legközelebbi éven beren-
dezni az együttlakást? Nagyon jól tud-

ják ők, mit vesz az intézet a theologus
ifjúsággal; azért már ez okból sem
adtak hitelt a csábító jelszónak. Az-
után még vagy 4-5 rendes tanár,
meg a bennlakás gyökeres átalakítása
stb. stb. kellene, amint azt szakférfiak
jól tudják. Szóval a theológiáról felsza-
baduló összeg az utolsó krajczárig kel-
lene. Mert ha csak annyit akartak vele
jelenteni, hogy „minta“ legyen az er-
délyiek előtt: ezért kár volt a szót
vesztegetni. Eddig is az volt az min-
dig; s ami új tanári székek vagy fizet-
és tekintetében kívánni való volt, ha
ugyan volt, azt a theológiával együtt
is meg lehetett volna csinálni. Olyan
emberek szavára mondom, akik a Beth-
len-kollégium anyagi erejét ismerik.

De hát akkor mi maradna a kolozs-
vári akadémiának?

Mivel pedig ennek ki kell kerülni:
világosan áll előttünk annak a már is
hangoztatott tervnek az igazsága, hogy
államsegélyes gimnáziumná
kell változtatni a Bethlen-tá-
nodát. Ezt az egyházkerületi közgyűlés
őszintébb tagjai nem is titkolják. Egy
kicsit magasabban állott a többinél, le
kell tehát a magaslatról ránézigálni,
mint az alapítóját.

Ime, a három jelszó a maga valósá-
gában, melyek ki voltak találva az egy-
ház nagyobb dicsőségére a millennáris
esztendőben.

Igazlító.

A nemzetiségi sajtóból.

(—) Valóságos Pál fordulása. A tavasz
folyamán kellően megtattuk azon szerepet,
melyet Lukács László, a laczfalusi „mar-
tir“, az utóbbi idők nemzetiségi mozgalmái-

akarok mondani, hogy kételkedni fogsz a
józan eszemben . . . De légy meggyőződve,
a tiszta valót fogod hallani.

Maróthy nyugtalankodni kezdett, Szöré-
nyi folytatta.

— Ebben a csomagban — és itt egy papir-
tekerésre mutatott — benne van mindaz
leírva és aláírva, amit rád akarok bízni. De
előbb becsületszavadat fogod adni, hogy
amíg élek, nem használod fel titkomat, sőt
még említést sem teszel róla senkinek.
Megteszed?

— Szavam rá — felelt Maróthy csodál-
kozva.

— És te soha sem szegted meg szavadat!
— Tudod, hogy az életet kevesebbire tar-
tom, mint a becsületet.

Szörényi megkönnyebbülve sohajtott. Maga
elé nézett a takaróra, majd hirtelen meg-
szólt.

— Emlékszel még Zolnay Feri ügyére?
Maróthy homloka elborult.

— Minek hozod fel azt az esetet? —
tért ki a felelet előtt.

— Azért, mert Zolnay ártatlan!
A fiatal ember föl pattant székéről.

— És te tudtad ezt? és nem szóltál?
bizonyítékokat, ember, bizonyítékokat leg-
jobb barátom, testvérem ártatlanságáról!

— Áll a becsületszavad még mindig?

— Nem szólok, míg élsz, de légy irgal-
mas és mentsél meg, ha ártatlan.

Szörényi kellemetlen nevetésbe tört ki.
— Hogyne lenne ártatlan, mikor nem ő
követte el azt!

— Hát kicsoda?

— Én!

Maróthy megrettenve hátrált, de a beteg
visszaintette.

— Akkor este Réthey valami 30 ezer fo-
rintot nyert, éppen annyit, amennyi engem
a csödből kirántott, de persze azt senki
sem tudta, hogy én a bukás szélén állok.
Én nem voltam veletek, de Zolnayval ta-
lálkoztam az erdőben, és ő beszélt el Ré-
they szerencsését. Én éppen azon tündöttem,
hogy agyonlövöm magamat, kapóra jött a
dolog, s elválva Zolnajtól, arra az utra lo-
vagoltam, amelyen Rétheynek haladnia kel-
lett hazafelé.

Maróthy homlokát kiverte az izzadság.
— Másnap Rétheyet holtan találták az
erdőben.

— Holtan és kirabolva,

— De hát hogyan lehetett akkor Zolnayt
elítélni?

— Én rá nem volt gyanu, ő pedig,
amilyen könnyelmű volt, rögtön gyanuba
került. Hozzá még, tudja Isten, hová mehe-
tett akkor éjjel, de meg sem kísérelte az
alibit bizonyítani, pedig vele éjjel előtt ta-
lálkoztam s Réthey csak hajnal felé hagyta
el a társaságot.

Maróthy elgondolkodott.
— És mindezt le is irtad?

— Igen, s amint megjön az ideje, fel-
használhatod. Ugy is elég soká szenved
ártatlanul.

A fiatal ember sötéten pillantott Szöré-
nyire.

— Négy éve! — szólt azután.
— Majd kipótoljuk. Legalább a becsülete
marad meg.

Amint Maróthy átvette az iráscsomót,
sietett távozni. Fojtogatta Szörényi közel-
sége. Hazatért és napokig leste a hirt Szöré-
nyei haláláról, de a hír egyre késétt.

A betegnek tüdejét urta át ellenfelének
golyója, de orvosának véleménye mégis téves
volt. Szörényi erős természete legyőzte a
bajt s a halálos beteg lassan gyógyulni
kezdett. Maróthy majdnem megőrült két-
ségbeesésében. Fogait csikorgatta, ha arra
gondolt, hogy legjobb barátja ártatlanul
szenved egy másik helyett, aki zavartalanul
fogja élvezni bűnének gyümölcsét.

Egy ízben legyőzve megvetését és undorát
átrándult Szörényihez, de hiába volt minden
ékekészülése. A rablógylkosnak esze ágában
sem volt eldobni az életet magától, sőt ke-
reken megtagadta még a szökést is. Ő tisz-
tességben akart élni otthon, a megszokott
körülmények közt, s végül annyira ment vak-
merő bizalmában Maróthy becsületszavának

ban játszott. Rám utattunk e pózoló színész minden ténykedésére, végig kísértük utjain, melyek végül is bukásához vezettek. A nagy-szebeni konferencia kitagadta kétszínű fiát és e nevezetes ülés után megapadtak a „liga forrása” is. Lukács László azonban nem az az ember, ki könnyen elviselhetné a multakban élvezett aranyos napok gyönyöreit; nem elég neki, hogy kis parochiájában csupán az Isten igéjét hirdesse, melyre esküdt; neki politikai szereplés kell, amely meghozza ponderabilis babérait, és ha már kikopott a liga becsületéből, keres magának más terrenumot, melyen érvényesülhet; és mi természetesebb, mint hogy ilyen esetben átpártol az ellenséghez, melyet eddig annyit szidott, gáncsolt, remélve, hogy itt szerzi vissza azon nyereséget, melyet a ligánál élvezett?

Itt azonban a tisztelendő úr aligha nem hatalmasat csalódik; a képzelt ellenség, mely ellen eddig szelmalom-harcát vívta, sokkal igazságszeretőbb, lovasiasabb, semmint hogy kitagadott, elűzött és kétes politikai hitvallású egyénekkel érintkezzék, de különben is a magyar nemzetnek, melyhez a laczfalusi plébános átpártolni szándékozik, nincsen szüksége martirokra, igazságának érzetében kivívja majd saját becsületéből is győzelmet, mert az igazságnak mindig győznie kell, az igaz ügyet pedig holmi kétes elemek nem hogy győzelemre vinnék, de csak kompromittálnak.

Tény azonban az, hogy Lukács László hirtelen frontot csinált és most kész elismerni azt, amit eddig váltig tagadott, a magyar államegyesítés hegemoniáját.

Ez irányban újabb ténykedéseiről a nagy-szebeni Tribuna „A Lukács László országából” című cikkében emlékszik meg. E cím alatt közöl egy érdekes levelet, mely Lukács Lászlóról szól.

Ki nemrég még ideálja volt az oláhoknak és a dakorománizmusnak s a magyarok elleni gyűlöletnek törhetetlen martirja volt, arra most egyszerűen rálicsítják, hogy a magyarokkal paktál s a Tribuna átadja az

oláh nép ítéletének. A dolog úgy áll, hogy Lukács László dr. a laczfalusi iskolában szintén megünnepelte a millenniumot a tanítókkal és tanulókkal, a gyermekek hazafias magyar költeményeket szavaltak, a lelkészek és tanítók meleg szavakkal eszteltek az ezredéves ünnep czélját és jelentőségét s mind ezt Lukács László, mint az iskolaszék elnöke, végig nézte s maga is gyönyörködött a szép ünnepben. Sőt ami több, a danesti oláh iskola számára a kormánytól felajánlott 300 frt segítséget is elfogadta, ugyancsak mint annak az iskolának is az igazgatója. Mindezt azonban talán elnézte volna a Tribuna Lukácsnak, hanem Lukács egy ízben több barátja előtt kinyilatkoztatta, hogy a Tribuna-t nem tekinti komoly újságnak s hogy legközelebb Erdélyben egy új lap fog megindulni, mely hivatással fogja szolgálni a románság ügyét. Ez okozta Lukács erkölcsi halálát a tribunisták előtt. Amit a Tribuna Lukács Lászlóról ír, nem lehet éppen készpénznek venni, tény azonban, hogy Lukács szakított a tribunistákkal még akkor, midőn a szebeni nyilatkozatot nem írta alá. Számított Sturzára, de csalatkozott ebben a számításában is, s midőn legutóbb Bukarestben járt, Sturza visszautasította őt 25 ezer frankos számlájával s amily dicsőséggel ment, oly dicstelenül távozott Romániából. Azóta itthoa látszólag a mérsékelt irány oláhok politikájához csatlakozott, vagy egyáltalán tartózkodott minden nyílt föllépéstől.

Ide iktatjuk a Tribuna levelének egy részét, mely az ünnepségről szól:

„A millenniumi ünnep alkalmára a laczfalusi iskola tanuló hazafias magyar költeményeket szavaltak és úgy daloltak magyarul, hogy az ember Kecskeméten képzelte magát. Ezt Lukács László előtt tették, ki az ünnepen elnökölt. A Danesten tartott iskolaszéki gyűlésben Lukács elfogadta a kormány által ajánlott 300 forint segítséget; jelen volt több lelkész a környékből, jegyzők és szolgabírák. Lukács azt kötötte ki, hogy az adomány ne legyen a trójaihoz

hasonló, mely magában ellenséget rejt. A lelkészek közül többen követték Lukács példáját. Videant consules. A laczfalusi lelkész nemrég úgy nyilatkozott, hogy a Tribuna nevű újságot egyáltalán nem tartja komoly újságnak, hogy meg fog szűnni, mert hogy legközelebb egy új lap jelenik meg Erdélyben, egészségesebb programmal, mely hivatva lesz a nagy nemzeti érdekeket szolgálni.”

A Tribuna a következő sorok kíséretében közli ama levelet:

„E sujtó levelet már több napja kaptuk, csak sok és hosszú gond után határoztuk el magunkat közlésére. Az egy kimondhatatlanul keserű pilula, de le kell nyelnünk, hatha hasznunkra szolgál. Minek ártatnók magunkat hiu ábrándokkal, midőn a valóság oly szomorú?”

Harcz a magyar szellem önállóságáért.

Általánosan ismert égető hiánya irodalmunknak, sőt egész közművelődésünknek, hogy kritikai folyóiratunk nincsen.

Évtizedek óta a bíráló ész nálunk szóhoz nem juthatott. Irodalmunk fejtelenné vált. Közművelődésünk a reánk törő idegen szellemi áramlatok forogtagában kormányát vesztette.

A magyar szellem labdajátékává lett a nyugati divatok minden hóbortos szeszélyének. Nincs az a fitorizálás, az az észficzam, mely meg nem ígézett volna bennünket, mihelyt csak nyugati czimszalaggal és ékes latin, görög vagy francia nevezet alatt jelentkezett.

Az alatt paragon hevertettük saját jobb erőnket, kicsinyeltük saját eredetiségünket, megbotránkoztunk saját törzsököségünkön és türtük, hogy idegen szellem, mely nem érdemli meg, hogy a józan magyar ész saruját oldja, uralkodjék rajtunk.

Mindenkiben biztunk, csak magunkban nem, mindentől el voltunk ragadtatva, ami

érteke iránt, hogy visszakövetelte tőle a valamást.

— Én csak arra adtam szavamat, hogy az ön életében nem árulom el titkát senki-nek, de azt nem ígértem, hogy irását visszazaadom.

— És ha önt baj érné, — a két ember a vallomás óta nem tegezte egymást többé — ha megtalálják önméi az irást ön, mint halott szegi meg a szavát.

— Még ma fogok intézkedni, hogy halálom esetére ez ne történhessen meg. Különben saját biztonságom követeli, hogy az irás ne maradjon nálam.

És Maróthy merően Szörényi szeme közé nézett, aki nyugtalanul kérdezte:

— Miért?

— Miért? — ismételte Maróthy gunyosan — hát nem emlékszik Rétheyre?

Szörényi elsápad, Maróthy pedig sarkon fordult és távozott.

Az idő mult. Maróthy értesítéseket szerzett be a fegyházban lévő Zolnay sorsáról, amelyet nem enyhíthetett, s a mely álmattanná tette éjjelét.

Végre a sok kínos töprengés közt órczni kezdte, hogy előbb-utóbb megőrül. Elhatározta, hogy akárhogy segíteni fog barátján. A borzasztó igazságtalanság tudata anynyira sujtotta kedélyét, hogy nem bizott többé saját ítéletének helyességében, álnév

alatt mindazokat kikérdezte, akiket becsületes embereknek tartott ismerősei közt.

Az ügy hihetetlen volta érdekelt mindenkit és sokan feleltek is levelére, amely csak általánosságban tette föl a kérdést a becsületszó kötelező voltáról ilyen esetben. De a válaszok csak még vigasztalanabbá tettek helyzetét.

Általános volt a vélemény, hogy meg kell tartania becsületszavát, mert e nélkül az ígérret nélkül úgy sem tudott volna meg soha semmit. Vegye tehát ugy a vallomást, mintha meg sem történt volna. Ot csak a gyilkos halála mentheti föl szava alól.

Maróthy a környék csodálkozására embergyűlölővé vált. Jóformán soha sem fordult meg többé barátjai és szomszédjai közt, a kiknél az utált gyilkossal kellett volna találkoznia. Szörényit pedig kezdte mulattatni, hogy megkínózhatja volt barátját. Lassankint minden aggodalom elenyészett és félelem nélkül élte világát. De éppen ez a viselkedés okozta vesztét.

Maróthy rideg magányban, komor, sötét gondolatai közt folyton módot keresgél, hogy segíthessen. De bármennyit tünődött, mindig arra a végre jutott, hogy csupán Szörényi halála oldhatja meg a kérdést. Különben is egy rablőgyilkos nem érdemelt könyörületes. Végre elhatározta magát.

Egyik szomszédjuk nagy hajtóvadászatot

rendezett, a melyen általános bámulatra Maróthy is megjelent. Faggatták, de bágyadt mosolynál egyébbel alig felelt a megjegyzésekre. Szinte lázban volt. Szörényi nem volt jelen. Véletlenül dolga akadt s nem vehetett részt a vadászban. Este azonban megjelent a házigazda kastélyában s a férfiak lakoma után csakhamar inni, majd kártyázni kezdtek.

Szörényit előbb nyugtalanította ellensége megjelenése, de csakhamar magához tért meglepetéséből s helyet foglalt az urak közt és kártyát kért. Amint az osztás sora rákerült s véletlenül ő maga nyert, Maróthy hidegen fölkel székéről, a kártyákat levágta és távozott.

— Csaló bankárral nem játszom! — szolt távozás közben.

Mind fölugráltak, csak Szörényi maradt ülve. Halásápadtan fordult a többiekhez.

— Önök látták, hogy nem csaltam.

Mind hallgattak, a többség Szörényi részén volt és legalább elhamarkodásnak tartotta Maróthy föllépését, aki e közben fölült kocsijára és elhajtott. Utána nem-sokára Szörényi is távozott, miután két urat megbizott az ügy rendezésével.

A segédek már másnap megállapodtak a legszigorubb feltételekben es harmadnap végbe ment a párbaj, amely mindkét fél megsebestülésével végződött.

belga, hollandus, svéd, norvég, dán avagy spanyol, és csak azt nem becsültük, amit a nemzeti szellem a saját ősi alkotó erejéből hozott létre.

Társadalmi téren híveket toborzunk a magyarságnak, terjesztjük nyelvünket és a magyarsítás hevében nem vesszük észre, hogy mi magunk leszünk hűtlenné a szellemhez, melyet másokkal megkedveltetni ohajtottunk. Soha a „nemzeti“ jelszó nem volt oly tátongóan üres szólam, mint napjainkban; és még csak a „nemzeti géniuszt“ kelle kitalálnunk, hogy méltó guynoszlopot emeljünk e kornak, mely mindent ismer, csak géniust és nemzeti géniust nem.

A közélet és irodalom minden demagógjai, népkegyvadászai, a „nemzeti géniuszt“ jelszava mögé bujva ámitják a hazafias érzést, jóhiszemű magyar közönséget. A magyarság szemfényvesztő látszatát kelteni és azalatt idegen érzéseken, idegen gondolat- és eszmehulladékokon tengődve elősködni: ez az, amit a századvégi „magyar géniuszt“ bajnokai a hazafiság szent nevében üznek és gyakorolnak.

Födolog nekik a külszin, az aranyos felirat, a büszke nemzeti ezéger, a kirakat cifrasága. A szellemi hombárok és magtárak tátonghatnak az ürességtől, a művelődés asztalán pedig a nyugati szellem avas, emelyítő ételmaradékait nemzeti színű ibrikben találják föl a magyar közönségnek.

Eleg volt már a látszatkeltesből: valóságért epedünk; elég volt a formafitogtatásból: tartalmat szomjazunk.

Hadat indítani a mételeyező idegen befolyások tultengése ellen, ez heti lapunknak, a „Jelenkor“-nak feladata.

Lelket önteni a nemzeti elvbe, küzdeni a magyar szellem önállóságáért, ez a mi jelszavunk.

A független, tárgyas bírálat erejével útját állani a századvégi logikái, izlésbeli és erkölcsi bomlottságnak, ez a mi legfőbb törekvésünk.

Maróthy nem érte el célját, amelyre az életét is föltette és újra kezdődött a töpren-gés, amelynek egy csapással véget vetett az az értesítés, hogy Zolnay a fegyházban veszályosan megbetegedett s ha nem szabadul minél előbb, elve nem hagyja el többé börtönét.

Egy gyilkosságnak két áldozata legyen, ezt nem engedte meg. Amint fölépült, eladta egész vagyonát és felkereste Szörényit kastélyában.

A gyilkos nem akarta fogadni, de Maróthy kieroszakolta a bemenetelt. Ismét felajánlta a szökést, amelyre kellő időt adott Szörényinek az engedély ellenében, hogy vallomását felhasználhassa. Szörényi guynos mosolylyal felelt és megnyomta a csöngetyüt.

Az inas belépett, de visszatárorodott, mert abban a pillanatban lövés dördült el s a közvetlen közelből talált Szörényi átlótt fejjel, holtan rogyott össze.

Maróthy kirohant a rémült inas előtt és fölkapva kocsijára, elvágatott.

Azóta nem látták Magyarországon. Egy közös barátjuk azonban megkapta az iratokat és Zolnay csakhamar visszanyerte szabadságát.

Ez az az eset, melyre a legkiválóbb jogászok azt mondták, hogy egy esküdtsek okvetlenül felmentené azt, aki elkövette.

(E—s.)

Z. A. G.

A „Jelenkor“ első sorban kritikai lap s legfőképpen mint ilyen kíván érdeklődést kelteni és elfogulatlanul itelkező közvéleményt terenteni.

Értekezéseinkben a klasszikai világfelfogás elveit magyarázzuk és vitatjuk. Szépirodalmi közléményeinkben, versek és elbeszélésekben a mai termelés színe-javát nyujthatjuk. Nyelvészeti cikkeinkben és pályázatainkkal küzdünk a magyar nyelvet megmetelyező idegenszerűség ellen.

Abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy a régebbi és újabb írói nemzedék legkiválóbbjait barátaink és munkatársaink közé sorozhatjuk.

A hazafias érzésű magyar olvasóközönséghez fordulunk, mely éretlen divatok forgandóságai közepett a nemzeti művelődés és irodalom szebb hagyományaihoz ragaszkodik. Ennek a közönségnek tetszését ohajtjuk megnyerni. Ennek támogatására számítunk önzetlen munkásságunkban.

Ha szavunk fölébreszti az alélt nemzeti szellemet evtizedes szendergéséből, ha munkánk bármily csekély mértékben hozzájárulhatunk a magyar szellem fölszabadításához a szégyenletes idegen rabszolgajárom alól: akkor érezni fogjuk, hogy fáradozásunk kárba nem veszett.

Budapest, 1896. július.

Palágyi Menyhért.

Enyedi diákok Budapesten.

Bethlen-kollégiumunk főgimnáziumának igazgatósága és tanári kara, köztudomás szerint, mindent elkövet arra, hogy tanulóinak a lehető maximumot nyujtsa mindabból, ami az értelmi és testi nevelés körébe tartozik, úgy az iskola falain belül, mint azon kívül. Nem említve itt az utóbbi pár év alatt is tett testületi exkurziókat, tornaverseny-kirándulásokat, a napokban, aug. hó 1—6-ig, egy 22 tagu csoport Szilágyi Gyula főgimn. igazgató és Kiss Pál helyettes tanár vezetése mellett Budapestet és az ezredéves kiállítást tekintette meg azon kedvezmények igénybevételével, melyeket a kiállítás igazgatósága a kereskedelmi és közoktatási miniszterrel egyetértve a millenniumra menő középiskolai tanulók számára biztosított.

A 22 tagu, jobbára kisebb diákokból alakult csoport, melylyel Elekes Károly tanár is együtt tartott, aug. 1-én kora hajnalban indult utnak, hogy nappal tegye meg az erdekes utat a fővárosig.

Megérkezéskor a pályaudvarba kirendelt kalauz fogadta a csoportot, mely egyenesen elszállásolási helyére, a VII. ker. Barsay-utcai állami főgimn. fényes palotájába tartott. Az elszállásolás kifogástalan volt; a tanulók két gyönyörű osztályteremben voltak elhelyezve, kapva külön-külön ágyat tiszta lepellet és kiszolgálással.

Majd az uti fáradozások kipihenése után, másnapról kezdve, tervszerűleg zsákmányolták ki a fővárosban töltött néhány nap minden percét, utban lévén naponként kora reggeltől késő estig gyalog, lóvonaton, villamoson, társaskocsin, propelleren stb. A tanulók legtöbb időt természetesen a kiállítás területén töltöttek, megszemlélve 30—40 pavillont, de e mellett bővebben juttattak időt a főváros szebb utcáinak, körutjainak, tereinek, szobrainak stb. megtekintésére is. Egy délelőttöt a budai rész látnivalóinak szenteltek. Megmászták a Gellért-hegyet s a citadella fensikjéről betekintették a főváros és környéke gyönyörű panorámáját.

Látták a Feszty-körképet, az állatkerttet, a kiállítási szemkápázatát fontaine lumineuse-t, az aquariumot; voltak többen a nemzeti színházban, hol Katona „Bánk-Bán“-jának tökéletes előadását, és mindnyájan a népszínházban, s itt Verő György „Ezer év“ cz. látványos színművét nézték végig. Megtekintettek a kerepesi temető-kertet nevezetesebb, köztük Kossuth Lajos sírhelyével stb. stb.

A fővárosi időzés alatt élelmelés tekintetében is jól el voltak látva a tanulók. A szelvényes jegyek ellenében kapott reggeli és vacsora éppen jó volt s az ebéd és oszonna is — e két utóbbi mindig a kiállítás területén — elég kielégítő. Általában örömmel konstatalható az, hogy a kiállítás igazgatóságától a millenniumra menő középiskolai tanulóknak biztosított kedvezmény rendkívüli olcsósága mellett is teljesen szolidnak és megbízhatónak bizonyult.

A tanulók aug. 5-én a sok szép látnivalótól boldogan és hasznos ismeretekben gazdagon tértek vissza a szűkebb haza édes otthonába, hogy tovább élvezzék e szép és hasznos intermezzo után a nagyvakáció gondtalan perceit.

Nyilvános számadás.

A nagyenyedi ipartestület által folyó evi aug. 2-án rendezett nyári táncmulatságon befolyt, felülfizetésekkel együtt, 411 frt 20 kr. Költség volt 14 „ 18 „

S így a tiszta jövedelem 265 „ 02 „

Felülfizettek: Bálint János 18 frt 50 kr, Török Bertalan, Jakab Károly, Tóth Miklós 8—8 frt 50—50 kr, Korbuly Bálint 5 frt 50 kr, Kovács Gyula, Mórággy István, Dezső Zsigmond, Müller Mihály, ifj. Winkler János 5—5 frt, Vajda Péter 4 frt 90 kr, Török Dániel 4 frt 40 kr, Cirner J. József 4 frt 40 kr, id. Graef János, Papp Gyula, Mátyás Lajos, Mátyás Sándor, Polonyi Domokos 2—2 frt, dr. Reich Béla 1 frt 50 kr, Bisztricsány Lajos 1 frt 40 kr, Z. Szöcs Sándor 1 frt 40 kr, Sándor Albert, Reich Mihály, Pfneizel Irma, Pásztori Vilmos, Szekelyhid János, Cirner József, Horváth József, Schmidt János, Sebestyén Sándor, Huber Győző, Ince István, Pap János 1—1 frt, Imreh M., Máthé István 80—80 kr, Szekelyhidy Ödön, Dán József 60—60 kr, Balla István, Gatter Kristóf, Kovács József, id. Demeter Sándor, Spangenberg Gyula, Vermeschi Árpád, Besenyei Mózes Tomai Pálné, Mátyás Mariska, Szilágyi Farkas, Kovács Ferencz 50—50 kr, Bakos Béni, Veress Albert, ifj. Bakó Károly, Papp Ferencz, Luka Albert, Kovács János, Hollósy N., Kis Károly, Tőkés Imre, Adorján Elek, Deli Ödön, Sólyom János, Róder Antal, N., N., Róth János, Graef József, Elekes N., Bitai Károly, N. N., Majer János, Balogh Dénes, Meccsér László, Pogány János, Bakcsi Ferencz, N. N., N. N. 40—40 kr, Gilla Miklós, ifj. Kovács János, Nagy Lajos, Fenichel Mór, Halász Gábor, Telegdi Károly, Szóts Mihály, ifj. Baráth Sándor 30—30 kr, Besenyei Sándor, Máhr Ferencz, ifj. Vint Mihály, Zsakó N., Barlabas Pál, Krizbai, Adorján György, Horváth Albertné, Kelemen Sándor 20—20 kr, Úveges András, Molnár N. 10—10 kr, összesen 137 frt 60 kr.

Fzadják a felülfizetők a testület őszinte köszönetét.

Kedves kötelességének tartja egyuttal a testület hálás köszönetét nyilvánítani Végh Katinka k. a.-nak önfeláldozó fáradsága és szíveségeért, hogy a dalárda betanításán és a hangversenyen közreműködni szives

volt, továbbá Lázár Ottó urnak szép hegedűjátékáért, a dalárda összes tagjainak és a tűzoltózenekarnak szíves közreműködéséért, ugyszintén a védnök uraknak, hogy tetemes felülfizetésekkel a testület bevételét gyarapítani szívesek voltak.

Nagy-Enyed, 1896. aug. 7.

A nagyenyedi ipartestület előljárósága.

Vegyes hírek.

— **Kinevezések.** Az igazságügyminiszter dr. Eudes Miklóst a gyulafehérvári kir. törvényszékhez jegyzőnek nevezte ki. — A m. kir. belügyminiszter borbándi anyakönyvvezetővé Versényi Károly helyettes körjegyzőt nevezte ki.

— **Uj tanárok.** Korbuly Emil és Rasch Károly végzett tanárjelöltek a gyulafehérvári főgimnáziumhoz tanárokká nevezettek ki.

— **Előléptetés.** Ludvig Gyula gyulafehérvári adóhivatali tisztet a pénzügyminiszter a budapesti dohány-gyárhoz dohányjüvedéki tiszté léptette elő.

— **Pataky László** festőművész, alvinczi atelié-jében, serényen dolgozik a Hunyad megye által rendelt millenniumi képen.

— **Halálozás.** Jeney Árpád tagosító mérnök, mint részvétellel értesülünk, e hó 5-én Gyulafehérvárt elhalt. Nyugodjék békében!

— **A megyei gazdasági egyesület** folyó hó 12-én d. u. 5 órakor választmányi gyűlést tart az alispáni kisteremben.

— **Az enyedi gimn. tanulók** egy kis csoportjának millenniumi kirándulásával kapcsolatban, melyet aug. hó első hetében tettek, s melyről külön cikkelyben emlékezünk meg, lehetetlen megjegyzés nélkül hagyunk azt az érthetetlen körülményt, hogy népes főgimnáziumunkból csak 22-en vettek igénybe ama rendkívüli kedvezményeket, melyekkel a nyári szünidő folyamán a középiskolai tanulóifjúság Budapestet és a millenniumi kiállítást igen tisztességesen meglátogathatja. Igaz ugyan, hogy néhány hetel elelőtt főgimnáziumi tornász-tanulóink mintegy 50-en megfordultak a fővárosban, amikor a kiállítást is röviden megtekinthették, de kívülök is számosan maradtak el a közel vidékről s főleg a városi tanulók közül olyanok, kiknek módjuk lett volna erre a messzekiható eredményű útra 12—15 frtot áldozni. Pedig a kirándulás idejében ki volt hirdetve, az összeg aránytalanul kevés, s a csoportosan felrándulók felügyelete a legjobb vala! Hát bizony ez nem jól van így! Más középiskolák tanulói százával ragadták meg a jó alkalmat. A nagyszabeni szász gimnázium — hogy mást ne említsünk — hatvanhat tanulóval volt a magyar fővárosban ugyanazon időben és kedvezményekkel, amikor Nagy-Enyed csak huszonkettővel. Ugy, látszik a szabeni diákok és szülők inkább ismerik a szerencsés alkalom fontosságát és becsét.

— **A nagyenyedi gyümölcsészeti egyesület** folyó hó 9-én d. e. 11 órakor a városház nagytermében gyűlést tart dr. Magyar Károly elnöke alatt.

— **Választmányi ülés.** Az alsófehérvármegyei gazdasági egyesület választmánya f. hó 12-én d. u. 5 órakor az alispáni kis tereben választmányi ülést tart.

— **Az időjárás** f. hó 7-én este nagy szélvész, dörgés és villámlás között a rendkívüli forróságról hűvös, esősre változott. Helyenként a nagy zápor jéggel vegyülve

kárt okozott. A vihar fákat csavart ki és hatalmas ágakat tördelt le.

— **A kath. templom tornyára** a fődélfákat s a keresztet f. hó 5-én tették fel.

— **A marosujvári sósfürdőn** a fürdővendégek száma július 31-ig 495-re emelkedett.

— **Anna-bált** rendezett Alvinczen az ev. ref. egyházközség presbyteriuma ódon temploma belsejének a millennium alkalmából eszközölt megújítása javára. Régióta nem volt Alvinczen ilyen minden ízében fényesen sikerült mulatság. Együtt volt emelkedett hangulatban e kis város minden számbavehető egyénisége. (Vajha vonzóbb társadalmi viszonyok igaz prófecziája lenne eme kellemes mulatság!) A díszes névsort elhallgatom, pedig de büszkén jegyezhetném ide azoknak a deli szép menyecskéknak és leányoknak nevét, akiknek a fényes erkölcsi sikerben kiváló részük vala! Most csak azoknak rovom le a köszönet és hála adóját egyházm nevében, akik a nemes czélra felülfizetni kegyeskedtek. Pongrácz Gejza főszolgabíró 2 frtot, Pataky László festőművész 1 frtot, Szócs Pál a „Nemzet” belmunkatársa 5 frtot, Glück Mór 1 frt 50 krt, Glück Sámuel 50 krt, Baranyai István 1 frt 50 krt, Benedek Károly 50 krt, H. Fritsch Károly 2 frtot, Szócs Imre 50 krt, Tövisi 1 frt 50 krt, Erős Imre 50 krt, K. Kovács Sámuel gyulafehérvári ev. ref. egyházi főgondnok 50 krt, X. Y. 50 krt, Tamásné 1 frtot, Kiss András 50 krt, Weissné 50 krt, Benedek Károly, ev. ref. lelkész.

— **Jubiláris találkozás.** Felkerem mindazokat, kik velem a nagyenyedi főgimnáziumban érettségít tettek, hogy 1896. szeptember 12-én Nagy-Enyeden a megbeszélt találkozón megjelenni, s addig is tartózkodási helyüket Szász Béla titkárral (tanár a sepsiszentgyörgyi ref. kollégiumban) közölni szíveskedjenek. Molnár Endre.

— **Jótekonyság.** Szacsvai Sándorné b. Wesselényi Jozefa végrendeletileg 120.000 frtot hagyományozott több jótekonyság és kulturális czélra. Így például: 30.000 frtot a kolozsvári theológiára, 20.000 frtot a kolozsvári ref. kollégiumnak, 10.000 frtot a színháznak, ugyanannyit a zilahi ev. ref. kollégiumnak. A hagyományok kamatait a nemes urnó férje élvezi haláláig.

— **(O.) A budapesti zeneakadémiának néhány növendéke** körutra kelve, Maros-Ujvárt augusztus hó 2-án és 4-én gazdag műsorral hangversenyt rendezett, mely minden tekintetben kielégítette az intelligens közönség várakozását. Geróffy Frida kisaszony, mmt szerződött operett-prima-donna, kellemes, iskolázott és erőteljes csengő hangjával bámulatos sikert aratott. Trillai és stakkatói oly finomak és szépek, hogy bármely nagyobb színház kitűnő erőt fog benne nyerni. Amint halljuk, a kolozsvári színházhoz lesz öszire szerződött, mely bizonyára elismeréssel fogja megajándékozni a szép tehetségű művésznőt. Major Gyula tanár büszke lehet tanítványára. Hegyi Izsó, Pauli volt tanítványa, erőteljes basszus hangjával remekelt; azt hiszem, a budapesti operának egykor díszre lesz. Geróffy Ilonka I. éves színű növendék kedves és rokonszenves alak, szavalaival derekasan megfelelt földadatának. A zongorakíséretet Trommer G. de Waldheim zongora-tanár adta, ki művészies zongorajátékaival teljesen kiegészítette a művész-társaságot.

— **A torozskói tűzoltó-egyesület táncmulatsága** folyó hó 2-án minden reményt meghaladóan sikerült. A siker kimul-

tatásánál szokásos az anyagiakat regisztrálni, mint a sikernek mérvét. Ha ezt is vesszük mértékül, ugy elsőrendűnek mondhatjuk, mert a tiszta jövedelem 141 frt 33 krt teszen ki. Ha pedig az erkölcsi oldalát vesszük, volt benne művészi és lehetett látni ott szép példát az áldozatkészségnek is. Művészi volt a Halász Venczel karnagy által vezetett zenekar előadása. A tűzoltó felszerelések beszerzésére fordítandó felülfizetésekről a parancsnokság a következőkép számol be. Felülfizetni szívesek voltak. Idsb. gr. Toroczky Miklós, ifjabb gr. Toroczky Miklós, Toroczky Lajos, dr. Ferencz Ákos 10—10 frtot. Ajtay K. Albert, dr. Wertán Endre 4 frt 50—4 frt 50 krt. Br. Jósika Gyula, Asztalos Gábor főszolgabíró, Balog György, Botár János 4—4 frtot. Dr. Kister Chester Ferencz amerikai tanár. Tóth és Aune, S. Eizensdädter és Társai, Botár Andor 2—2 frtot. Puskás Simon 1 frt 50 krt. Leb Adolf, Vernes István, Józán Miklós, Kerekes Ferencz, Wernes József, Botár János Szilágyi, Kelemen Ferencz, Kelemen Ilona, Simándi Andor, Borbély Péter kovári, ifjabb Szöllösy János, Albrechtovich Álfred, Albrechtovich Antal, Porumba József, Eizenstein Manó, Tángel József, ifjabb Székely József, Csép János, Botár János, Fesztinger A. Dávid, idősebb Tamás Andor 1—1 frtot. Almási Ferencz 75 krt. Kriza Ferencz 55 krt. Veress István, Botár Simon, Simon József, Kriza István, Czupor Miklós, ifjabb Tamás Andor, Székely János, Asztalos György, Lisz Márton, Elekes György, Kovács János, Mészáros Farkas, Maksay Gábor, Lázár Károly, Szemerjay Károly, Nagy Árpád, N. N., dr. Hafl Dezső, Csiky Viktor, Csiky Albert, N. N. 50—50 krt. Wernes István 25 krt. A parancsnokság nevében fogadják legöszintébb köszönetem nyilvánítását szíves áldozatkészségökért. Tángel József, pénztárnok.

— **Szegény amerikaiak.** Az amerikai ember élete, így vélekedik egy angol amerikai lap, gyermekkorában fejfájásból áll, ifjkorában szerelmi bú emészti, a férfikorban gyomorhajával vesződik, mikor pedig előregszik, a haláltól való félelemben tölti napjait, miközben meg jobban elkészeríti az a tudat, hogy halála után az ügyvedek pörrel támadják meg végrendeletét és vagyona legnagyobb része fölmegy perköltségre.

— **Rendőrileg eltiltott hírtelés.** Atlantic Cityben egy idő óta nagy izgatottság uralkodik. A város új polgármestert kapott, kinek első teendői közé tartozott, szigoru rendőri tilalmat boesítani ki a hírtelés, vagy helyesebben minden tisztességes közeledés ellen, amit vállalkozó szellemű férfi vagy női egyének kísérelőnek meg egymással szemben. A tilalom természetesen a fél várost mozgásba hozta és élénk tiltakozásokat keltett, ugy, hogy azt hitték, hogy a tilalom praktikus alkalmazása el fog maradni. De csalódtak! Az első áldozat egy Harvey Jenő nevű fiatal ember volt, aki két hölgyet diszkrét, de félre nem érthető módon követett. Egy rendőr egyszerre csak galléron ragadta s minden tiltakozása daczára a rendőrbíró elé vitte, aki az új intézkedés szelleméhez képest 2 dollár 90 centra ítélte. Atlantic City lapjai e kellemetlen újítás alkalmából a város teljes aláhanyatlását jóslták, s tönkremenését az összes lakosoknak, kik sokszorosán a kétségkívül elriasztott idegenforgalomra vannak utalva. Ily rosszul talán a dolgok még sem fognak alakulni. És hírtelni tovább is fognak Atlantic Cityben — legfőlebb kissé diszkrétebbül mint eddig, és ez valóban mitsem árthat.

— **Türr tábornok Flourenséről.** Tudvalevőleg Flourens volt francia külügyminiszter gyarapította a dicsőségét azzal, hogy a román, szerb és cseh tanulóknak Magyarország ellen tartott párisi gyűlésen elnökölt. — „Mit tart a tábornok Flourens e szerepléséről?” ezt kérdezte most Türr tábornoktól a párisi „Epoque” egy munkatársa, aki Contéexville furdőhelyen találkozott vele. Türr tábornok megmondta Flourens viselkedésére az odaillő kritikát. — „A diákok, ugymond, sehol sem igen keresik fiatalos hevíkkel a valódi igazságot, egy volt külügyminiszternek azonban ismernie kell a történetet. Flourens megnyitó beszéde szerint a magyarok akadályozták meg Ausztriát abban, hogy ezernyolczszáz hetvenben Franciaország javára közbelépjen. Nem Magyarország akadályozta meg Ausztria intervencióját Franciaország javára 1870-ben. Flourens ur jobban eleget tett volna az igazságnak, ha idézte volna azt a táviratot, amelyet a csár a porosz királyhoz intézett a háború kezdetén. Ez a távirat így hangzott: „Egész hadseregét elviheti a Rajnához. Ausztriát én tartom szemmel.” És mikor Versaillesban Vilmos király német császárrá kiáltatott ki, a következő táviratot küldte Pétervárra: „Isten után önnek köszönhetem az elért sikert.”

— **Jelzálog-kölcsön** eléggé biztatnak a pénzintézetek, de a közvetítők megbízhatósága és ügyessége nélkül a ház-, gyár-, malom- vagy földbirtokosnak kisebb kölcsönben van része. E nehézségek nélkül szerez kölcsönt Schwarz Zsigmond kereskedelmi és pénzügyi irodája (Budapest, VIII. Kerepesi-ut 63. sz.), I. helyre 50 évre 4 1/4%, II. és III. helyre 6% tőke- és kamattörlesztéssel, változóra pénzt 10.000 forintig 5—6 %-ra.

— **A mohácsi ütközet.** A hazánk történetében oly nagy jelentőségű forduló pontot képező mohácsi csatáról annak mindenemű vonatkozásaiban, minden eddigi leírásánál kimerítőbb képet nyújt Fraknoi Vilmos a tizkötetes millenniumi történet most megjelent 78., 79. és 80. füzetében. Ennek a csatának leírását eddig csak hazai források után ismertük. Most azonban, hogy közzé tették és magyar nyelvre is lefordították Szulejmán török szultán táborában az általa vezetett hadjáratok történetéről írt hivatalos naplókat, ennek a csatának lefolyása más oldalról is meg van világítva, Ezenkívül Fraknoi Vilmos kritikailag állítja egybe Brodaries Márk szerémi püspök és kancellárnak és másoknak egykoru följegyzéseit, valamint a külföldi hírlapok adatai nyomán a mohácsi csata történetét, melynek leírása sehol oly kimerítően és akkora pontossággal megírva nem volt, mint most a nagy történelmi mű IV. kötetében. A szöveg mellett két igen érdekes hasonmásban két újságlapot mutat be a mohácsi csatáról. Ezek az ósajások körülbelől olyan alakban és kiállításban jelentek meg, mint későbbi korok unokáik, a vásári ponyvákön árult „históriák.” Még a rajzok is hasonló kivitelűek. Ezenkívül Kupelwieser összeállítása nyomán bemutatja Fraknoi a mohácsi ütközet pontos térrajzát, mely a két hadsereg állásait a csata kezdetétől annak befejezéséig tünteti fel. A nagy történelmi nevezetességű Mohács község jelenlegi távlati rajzát, a Dunáról tekintve, Cserna Károly rajzolta le igen sikerülten. A nagy és szomorú jelentőségű eseménynek ily kimerítő és eredeti kutatásokon alapuló megvilágítása is

fényesen bizonyítja, hogy mily jó uton járt az Athenaeum, amikor a magyar nemzet történetének megírását több tudósra bízta, kik közül mindegyik abban a korszakban, melynek megírására vállalkozott, teljesen otthonos és járatos, és ennél fogva nem az eddigi könyvekben elszórt tévhiteteket terjeszti, hanem a levéltárak, okmányok és egyéb egykoru források tekintetbe vételével önálló uton járva, igaz, bebizonyosodott dolgokat ír le. A nagy vállalat negyedik kötete már befejezéshez közeledik és szeptember közepén megjelenik.

Meteorologiai jelentés aug. 5-től aug. 8-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700+	Hő	Szél iránya és erőssége	Borulat	Csapadék	Hő max.	Napi min.
7	64.0	+18.2	NW ₂	0	—			
5	2 62.8	+28.8	E ₂	1	—	+29.5	+15.0	
	9 61.4	+20.2	—	0	—			
7	59.5	+22.0	NW ₂	0	—			
6	2 58.6	+32.0	E ₂	8	—	+33.0	+17.0	
	9 58.5	+21.2	—	0	—			
7	57.9	+21.8	NW ₂	3	—			
7	2 56.9	+36.0	S ₂	1	—	+37.0	+14.0	
	9 57.7	+24.0	—	●	—			
7	61.8	+14.4	—	10 ▲	19.2			
8	2		—	7	—			
	9							

Kilátás: Változókéony időjárás.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C° fokokban. Szél iránya: N = észak, S = dél, E = kelet, W = nyugat. Szél erőssége = 1—10-i. Borulat foka = 1—10-ig. Csapadék mennyisége milli méterekben értendő. ● = eső, * = hó, ▲ = jég, △ = dara.

Közgazdaság.

Műhely a gazdaságban.

Egy gazdaság sem mondható teljesen fölszereltnek egy jól berendezett műhely nélkül. A tapasztalat mutatja ugyanis, hogy néhány czélszerűen választott szerszám és eszköz is évente számbavehető kiadástól menti meg a gazdaságot, annál tetemesebb lesz a költségkimelés, ha a szerszámok és eszközök időnkénti beszerzésénél már eleve egy helyen berendezett kis műhely fölszerelését tartjuk szem előtt s a műhely számára is megfelelő helyiségről gondoskodunk.

Természetesen nem szólnak itt nagyobb gazdaságokról, melyeknél külön gépész, kovács, kerékgyártó stb. iparosok alkalmaztatnak, hanem igenis a kisebb gazdaságokról, melyek terjedelme külön iparosok alkalmazását nem tűri meg s hol a gazdasági eszközök előállításáról és jókarban tartásáról közvetlenül a tulajdonosnak kell gondoskodnia.

Czélszerű a műhelyt kovács-tűzhelyvel is kapcsolatba hozni, feltéve, hogy a kovácsmesterséghez értő egyén áll rendelkezésünkre, mely esetben a műhely a vasnak hő állapotában való megdolgozásához szükséges szerszámokkal is fölszerelendő. Ez esetben a műhely fölszerelésénél a tűzmentességre nagy súly fektetendő.

Rendes körülmények között elégséges

azonban, ha kézi műhelyünket a vasnak csak hideg állapotban való megdolgozásában szükséges eszközökkel szereljük fel.

A műhely számára választott helyiségnél főkéllék a jó megvilágítás, különösen pedig sulyt kell fektetni arra, hogy az elhelyezendő munkapad teljes megvilágítást nyerjen.

Egy műhelyben egyike a legszükségesebb kellékeknek egy jó köszörűkő, mert a többi szerszámok csak ennek segítségével tarthatók mindig jó élesen, illetve használható állapotban, miért is egy jó forgatható köszörűkő beszerzése képezze első feladatunkat. Szükséges ezenkívül egy gyalupadról, néhány szorító csavarról gondoskodnunk, továbbá ha műhelyünket még egy vonókéspad és egy szijgyártó-bak felállításával s az ehhez való szerszámokkal gyarapítjuk: a minden nap előállható romlásokat mindenkor képesek leszünk fennakadás nélkül azonnal kijavítani.

A műhely kellő felszereléséhez nem szükséges sok szerszámot beszerezni; elég, ha csak a legszükségesebbekre szorítkozunk. Költségkimelés szempontjából ezeket is csak időről-időre s kedvező alkalom adtával szerezzük be. Ha néha nagyobb városba utazunk, a ó-szerészeknél néha igen olcsón teljesen jó szerszámokat szerezhethetünk be.

A beszerzendő szerszámok körülbelől a következők: Egy durva hasító és egy tönkfűrész, egy kisebb közönséges asztalos-fűrész és egy kis kézi fűrész. Durva ács-fejsze, egy bárd és egy kisebb szekercze, melyek mindegyike 1 frt—1 frt 20 kr-ért beszerezhető. Egy durva gyaluló és két simító gyalu, továbbá tiz-tizenkét darab különféle fa- és vashoz való reszelő, egy nagyobb és egy kisebb vas- és egy fakalapács, legalább két darab különböző nagyságu harapófogó és két nagyobb furó. Egy kisebb gyűjtemény apróbb szerszámokból, mint különböző árák, lyukverő vasak, fa-csavarhajtó és apróbb furók stb.-ből. Végre ha még pár különféle vésőt s néhány csavarkulcsot beszereztünk, műhelyünk a legszükségesebbekkel föl lesz szerelve.

Megfelelően föl kell azonban műhelyünket mérő eszközökkel is szerelni, nevezetesen gondoskodni kell pontos méterpálczáról, egy jó egyenes és egy derékszögű vas vonalzóról, függő-órról, vízszintezőről és körzöről stb.

Olyan gazda, kinek ilyen kis műhely áll rendelkezésére, a téli időt és a nyári esős napokat nem fogja tétlenül elfecsérelni, hanem műhelyében hasznos munkával eltölteni. Mindenesetre mindig kell szegeket, csavarokat, különösen pedig jó száraz fát s egyéb szükséges anyagokat készletben tartani, hogy azok adandó alkalomkor rendelkezésre álljanak.

Ilyen műhelyek fölszerelésére kiadott 100—150 frt a legjobban elhelyezett tőkebefektetésnek tekinthető, mert egyrészt az iparosokhoz való, időt rabló járás-keléstől, sőt igen sok esetben a közeli városba való kocsizástól is fölment, másrészt tetemes készpénz-kiadástól is megkímél, úgy, hogy ha ezeket egész éven át számításba vesszük, kevés gazdaságot találunk, melyben a befektetett tőke 60—100%-ot ne jövedelmezne.

Sz. V.

Piaci árak.

Nag. Etyed, 1896. aug. 2.

Buza legjobb	100 kilogramm	7.-
" középserű	" "	6.50
Kétszeres legjobb	" "	6.50

	középszerű	100 kilogramm	6—
Rozs	legjobb	"	5—
	középszerű	"	4-50
Zab	legjobb	"	6—
	középszerű	"	5—
Kukorica	(tengeri)	"	3.80
Burgonya	"	"	2—
Széna	legjobb	egy szekér	5—
Szalma	legjobb	"	2—
Bikkfa	1 köbm. keresztirányú nélkül, 1 m. hosszú		3-50
Cserfa	1 " " " " " " " "		3-20
Tölgyfa	1 " " " " " " " "		3-50
Faszén	kemény	egy hektoliter	1-70
Marhahús	"	1 kilogramm	—36
Sertés	hús	"	—44
Szalonna	"	"	70—72
Disznósír	"	"	—90
Vöröshagyma	"	"	—10
Fekkehagyma	"	"	—10

C s a r n o k.

Szudáni dolgok a közelmúltból.

Irtá: Talligás Áron.

II.

1880. előtti pár év alatt egy Mohammed Ahmed nevű dervis utazgatta be Szudánt, mindenütt a mohamedánok vak buzgóságát igyekezve emelni. Mialatt amuletteket árulgatott s czedulákat írogatott betegségek ellen: vallásos, majd fenyegető beszédek tartott. Azt hirdette, hogy igaz hitűktől eltértek a mohamedánok; megromlottak s a keresztények barátai lettek, az ellentmondók részére aztán a fenyegető beszédek szolgálták.

Sikerült is neki sokat a befolyásosok közül is hiveit megnyerni s aztán mindnyáját esküvel kötelezte hűségre és hallgatásra s ment tovább. Így utazta be Kordofánt is, mindenütt az egyiptomi kormány szeme előtt szereve magának a sok hívót és követőt s ilyenformán a talajt jól előkészítve, végtére a Fehérnilus Ába nevű szigetére vonult vissza, számos hivatól követte.

Itt ismét folytatta már régen elkezdett életmódját és gyakran egy barlangba vonulván vissza imádkozni, valóságos szent hibern kezdett állni, annyira, hogy még a kormány hajóinak személyzete is — ajándékok adása közben — áldását szokta kikérni elutazása előtt.

Midőn aztán már nagyon is nyilvános lett szereplése, forradalmi törekvéseinek híre eljutott végre Chartumba is.

Chartum parancsnoka Rauf pasa ekkor egy tekintélyes egyént küldött a dervishez s ez által Chartumba hívta meg, de a meghívást az illető nem fogadta el. Erre Rauf pasa két század katonát küldött ki Ába szigetére azon meghagyással, hogy a dervist karhatalommal is Chartumba hozzák, s ezzel 1881. július végén megkezdődött a Máhdi fegyveres szereplése is.

A két század parancsnokai közt nem volt meg a kellő egyetértés a támadásra vonatkozólag; a katonák a szükséges óvatosság nélkül szálltak partra; a dervis hivei által egy mocsáros talajra csalatták magukat s itt a lázadók csupán botokkal verték agyon mindnyáját. Csak kevesen menekülhettek gözöskre, hogy a szomorú hírt Chartumba megvigyék...

Erre Mohammed Ahmed elhagyta Ába szigetét, elérte szerencsésen Thegelét s itt Gadir hegy tövében ütött tábor (hol egy kő a lakosság előtt szent hibern áll, mivel állítólag Mohammed proféta imádkozott rajta). Itt várta be, minő intézkedést teend ellene a kormány.

Ez időben már homályos hírek szállongtak a lázadókról deleni hittérítőink felé is. Már kezdtek az emberek csodákat mesélni a dervisről; többek közt arról is, hogy a törökök golyóit visszaváltoztatja. Így aztán nem volt csoda, ha hívei és követői, gombamódra szaporodtak.

Amennyi kétes egzisztencia, a kormány nyal elégedetlen egyén, urára haragvó rabszolga, a törvény által üldözött földönfutó, rablásra vágyó, vallásos hitűben szenvedő egyén csak volt, azt mind magához édesgette a dervis. Követőinek leglényesebb részét azonban a rabszolgakereskedők tevék, kiket fényes ígéretekkel csábított el. A rabszolgakereskedés ugyanis ez időben már tiltott és erősen üldözött keresetmód volt s ennek ellenőrzésére az egyiptomi kormány kinevezett felügyelőket tartott. Most már szabad rabszolgakereskedés volt ígérve s ez aztán erősen csábító ígérlet volt. E rabszolgakereskedők a Máhdi seregének nemcsak számát szaporították nagyon, de harcedzett, fortélyos és eszes részét is képezték. Mindezekhez hozzá kell vennünk még egy körülményt, mely nagyon előnyükre volt a lázadóknak, azt t. i. hogy eleinte nagyon kevésre becsülték őket s kellő óvatosság nélkül jártak el velük szemben.

Utóbbi körülménynek adta meg az árát Rasid bey is, Faschoda város mudirja, midőn december 9-én 1881-ben a kormány engedélye és meghagyása nélkül, csak saját felelősségére, meg merete támadni. A lázadók egy erdőben megrohanták őket, s rövid idő alatt — még mielőtt tevéjükről a mitrailleuröket levehették volna — teljesen tönkretették Rasid bey-el együtt.

Ezután már csakugyan himni is kezdtek az emberek a dervis csodatevő hatalmában és seregenként csatlakoztak hozzá, őt az igaz Máhdinak tartván.

Mig ilyformán a Máhdi serege és ezzel hatalma mindinkább növekedett, az egyiptomi kormány egy újabb hadjáratot indított ellene. 1882. március 15-én Yusef pasa Chartumból 4000 emberrel indult ki ellene, másfelől El-Obeidből Abdullahi és Ozman Defalla vezérek alatt egy másik hadsereg s május közepé táján egyesülve 6000 emberrel, szerencsésen el is érték Gadir (hol a Máhdi

táborozott), és a hegy tövében ők is táborot ütöttek, ezt tövis sövényvel véve körül. Egy éjjel azonban a dervisek közelébe loptóztak, hajnal hasadtakor aztán a töviskerítés egy részét eltávolítván, iszonyu ordítás között megrohanták s a fejvesztett sereget rövid idő alatt lemészárolták, június 7-én, 1882. Hiába való volt egyesek vitézsége, a vitéz Abdullahi is elesett hősiessé, de rövid harez után s csak igen kevesen menekülhettek meg.

Most aztán egész Kordofán a lázadók kezébe esett; az egyes, még el nem foglalt helyeket megrohanták s iszonyu kegyetlenségek elkövetése közben rombolták le s a Máhdi rettenetes és hatalmas emberré nőtt. Mindenki — tan ő maga is — azt hitte, hogy ő csakugyan Istennek egy rendkívüli követe, az igazi Máhdi! s így is nevezte magát (Máhdi, a proféta utóda), mindenben a profétát utánozni is kezdvén.

(Folytatása következik.)

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadók: Cirner és Lingner.

Cirner és Lingner könyvnyomdája, Nagy-Enyeden.

⇒ KOMMER ⇒

Metropole szálloda

Budapest, Kerepesi-út 58. sz. a.

a villamos vasút és a lóvasút, valamint a központi pályaudvar és két színház közvetlen közelében, **ujjonnan berendezett, a kor követelményeinek minden tekintetben megfelelő szálloda, 120 vendégszobával, felhúzó-gép, villany-világítás és gőzfűtéssel az összes helyiségekben.**

Szoba-árak: 2 frittől feljebb, beleértve fűtés, világítás és kiszolgálás, miért is külön felszámítások nem eszközlőnek.

749 4-4

789 1-3

A nagyvárad

Moskovits Farkas és T^{sa} cég

a csődtömegtől vásárolt árukkal Nagy-Enyeden a Buza-téren az eddigi

Domokos Béla-féle helyiségben

üzletét megnyitotta, hol **férfi-ingek, gallérok, kézelők, nyakkendők, puha és kemény kalapok, női, férfi- és gyermekcipők, schiffonok, vásznak, női ruhaszővetek, kék festők, kretonok, voilok, női és férfikeztyük és harisnyák, kötő gyapotok, gyermekjátékok és még számos czikkeket gyári áron alól kaphatók.**

Pályázati hirdetés

karó-szállításra.

A tordai, ádámosi és nagysármási állami amerikai telepek pózna- és karó-szükségleteinek szállítására ezennel nyilvános pályázatot hirdetek és pedig:

1. Tordai telepre szállítandó: 2000 darab 5-5 méter hosszú, a tövétől 20 cm. magasságban 12 cm. átmérővel bíró hántott tölgyfa pózna és 15800 drb. 70 cm. hosszú, 6-7 cm. átmérőjű gömbölyű hántott tölgyfa-czövek.

2. Ádámosi telepre szállítandó 1297 drb. 5-5 méter hosszú, a tövétől 20 cm. magasságban, 12 cm. átmérőjű hántott tölgyfa-pózna és 10376 drb. 75-80 cm. hosszú, 6-7 cm. átmérőjű gömbölyű hántott tölgyfa-czövek.

3. A n.-sármási telepre szállítandó 14,550 drb., a tordai telepre pedig 2000 drb. 5 m. hosszú, 8-10 cm. töátmérőlű fenyőfa-tókaró.

Az ádámosi telepnél az ajánlat helybe a telepre való szállítással, a tordai telepnél a tordai vasuti állomásra, vagy a bikanevelőtelepre, a n.-sármási telepnél a Báld vasuti állomás vagy a telepre való szállítással teendő meg. Szállítás a tél folyamán egész márczius végéig teljesíthető. Pályázat benyújtási határidő **szeptember végéig.**

Vinczellériskola Igazgatósága N.-Enyeden.

Morágyi István,
igazgató.

709-96. 1-3.

Agrár takarékpénztár

részvénytársaság

Maros-Vásárhelyt.

(Teljesen befizetett alaptőke egy millió korona.)

Van szerencsénk köztudomásra hozni, miszerint intézetünk a **folyó év július hó 1-én** működését megkezdte. Főszlyt fektetünk a mezőgazdasági hitel előmozdítására.

Üzletkörünk egyébiránt a következő:

A társaság pénzbetéteket vesz át kamatoztatás végett folyó számlára vagy betéti könyvekre;
váltókat leszámítol és visszleszámítol;
mezőgazdasági hitelegyleteket, továbbá mezőgazdasági czélokra szövetkezeteket, társulatokat és egyesületeket alakít és mindezeknek hitelt nyújt;

kötvény-kölcsönöket nyújt mezőgazdákknak kezi zálogra, jelzálogra, vagy más biztosítékra;

bizományi üzleteket eszközöl fedezet mellett;
előleget nyújt a budapesti vagy bécsi tőzsdén hivatalosan jegyzett értékpapírokra, bel- és külföldi arany és ezüst pénzekre, arany és ezüst rudakra;

érecpénzeket, nemes fémeket, értékpapírokat és követeléseket vesz és elad;

letéteket őrzés végett elfogad.

Kölcsönöket jutányos feltételek és mérsékelt kamat mellett nyújtunk. Maros-Vásárhely, 1896 július hó 2-án.

Agrár takarékpénztár részvénytársaság
Maros-Vásárhelyt.

786 2-3

CIRNER és LINGNER

NAGY-ENYEDEN.

A legelőnyösebb forrás nyomtatványok beszerzésére.

Gazdag és modern felszerelése folytán azon kellemes helyzetben van, hogy ugy gyorsaság és olcsóság, mint izléses kivitel tekintetében bármely hasonnemű vállalatnál képes versenyezni.

Vidéki megrendelések azonnal teljesíttetnek.

A nyomda **5 gyorsajtóval** dolgozik s **töm-öntődevel** is el van látva.

Hirdetések közlésére legalkalmasabb a cég kiadásában megjelenő

„Közérdek”,

a megye egyetlen politikai lapja, mely egyike a legelterjedtebb vidéki lapoknak.